

Насильство є перманентним чинником людської історії. Навряд чи можна знайти часи, цілком вільні від нього. Водночас так само стійким є бажання людства — уособленого багатьма видатними мислителями та культурними діячами — звільнити стосунки між людьми від впливу цієї зловісної сили. Чим є таке прагнення — безсилою утопією чи реальною перспективою історичного розвитку? Чи можливий — і за яких умов — світ без насильства?

Останні питання залишилися на маргінесі обговорень французьких та українських філософів, представлених у даному числі «Філософської думки». Однак саме вони утворюють той смисловий горизонт, який надає теоретичної ваги аналізу особливостей та розмаїтих форм насильства в сучасному світі. Питання полягає не стільки в тому, який вигляд та зміст має сучасне насильство, скільки в тому, симптомом якого стану світу воно є, яку перспективу подальшого поступу людської цивілізації віщує.

Одним із провідних мотивів аналізу сучасного насильства у виступах французьких та українських філософів, що взяли участь в обговоренні теми, є ресентимент, «зведення рахунків» із суспільством, в якому ти опинився на узбіччі. Це піднімає проблему тих людських станів та почуттів, які схильні конвертуватися в насильство. Якщо зважати на такі залежності, то передусім варто говорити не про насильство як таке, а про ситуації людського буття, що не знаходять іншого засобу для дії, ніж майже афективне, по суті, рефлексорне застосування сили. В цьому сенсі питання про насильство всередині сучасних розвинених суспільств, на кшталт європейських, це питання про відчай та лють, що виникають в них. Але як можливий відчай на соціальному ґрунті в демократичних суспільствах, які забезпечують права людини, гарантують свободи та рівність? Чи не все так добре, як оголошують принципи й начебто налагоджена соціальна практика?

Вочевидноється одне: навряд чи можливо зрозуміти насильство в сучасному світі інакше, ніж в оптиці розуміння насильств. Не насильство, а насильства — у множині, в розмаїтті варіантів та їхніх сенсів — мають стати предметом аналізу. Сподіваємось, читач зверне увагу на цей методологічний аспект в матеріалах даного числа. Це важливо, оскільки гетерогенність насильства в сучасному світі змушує не тільки до різних стратегій розуміння, а й до відмінних способів реагування на нього. Різні за природою насильства вимагають сутнісно різних відповідей на нього.

Наступне, третє число «Філософської думки» буде присвячене важливій, але мало обговорюваній темі інакшого досвіду — особливостям існування людей, чия базова відмінність в тому чи тому вимірі створює цілком своєрідну систему координат, в яких відбувається їхнє життя.